

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. oktobra 1897.

Politiški oddelek.

Imenovanja pri pravosodju.

Z novim letom stopi v veljavo nov civilnopravdni red, s katerim se bode modernizovalo naše zastarelo, življenjskim potrebam kar nič več primerno postopanje v civilnopravdnih zadevah, in s tem je postala potrebna tudi reorganizacija naših sodišč.

Pred kratkim je bila obelodanjena prva serija do-
tičnih personalnih prememb, obelodanjena so bila imeno-
vanja novih deželnosodnih svetnikov, svetniških tajnikov
in državnopravdnih funkcijonarjev, kateremu sledi v
kratkem še imenovanje novih sodnih pristavov.

Ta imenovanja je izvršil pravosodni minister grof Gleispach in če jih denemo na kritično rešeto, spoznamo brez težav, da je bilo pri izbiranju imenovancev v prvi vrsti merodajno politično prepričanje grofa Gleispacha.

Pravosodni minister je nemški liberalec iz šole Wasserjeve in Herbstove in skuša z vso silo uveljaviti tudi v pravosodju tisti sistem, katerega sta se držala rečena dva velika sovražnika Slovanov. In tega ni pravosodni minister grof Gleispach še nikdar tako eklatantno pokazal, kakor pri najnovejših imenovanjih v njegovem področju.

Ta imenovanja so obudila veliko ogorčenja tako pri Čehih kakor pri Slovencih. Zlasti Slovenci imamo preobilo vzrokov, biti ogorčeni, zakaj na slovenske pokrajine nanašajoča se imenovanja kažejo preočitno, da hoče minister kar mogoče utesniti slovensko uradovanje in sodna oblastva porabiti v pomoč germanizaciji.

Slovensko časopisje je obširno razpravljalo o imenovanjih pri celjskem, mariborskem, celovškem, goriškem rovinjskem in tržaškem sodišču in pojasnilo veliko krivico, ki se je tam zgodila Slovencem, konstatovati pa je, da pravosodni minister tudi na Kranjskem ni dosti bolje postopal, da je tudi pri imenovanjih za dež. sodišče lju-

bljansko postopal tako, kakor mu je velevala korist nemške stranke.

Kranjska dežela je izključno slovenska in zategadelj je popolnoma naravna zahteva, da naj pri vseh imenovanjih prihajajo pred vsem v poštev sinovi slovenskega naroda. Kaj bi rekli Dunajčanje, ako bi se nastavilo pri dunajskem sodišču več čeških kakor nemških svetnikov, kaj bi rekli Solnogradčani, ako bi se važnejša mesta oddala radikalnim Lahom ali Slovencem? Zagnali bi tak krik, da bi se čul po vsem svetu in protestovali bi kar najslovesnejše proti takemu postopanju pravosodne uprave.

Kranjski Slovenci pa molčimo, da si se nam je tako zgodilo v sami Ljubljani!

Vsled zadnjih imenovanj je sedaj pri ljubljanskem dež. sodišču šest slovenskih in šest nemških deželnosodnih svetnikov. Mej zadnjimi je nekaj taci, kateri so slovenščine le za silo zmožni, sploh pa so razmere take, da utegnejo civilnopravdne reči imeti v rokah največ nemški svetniki, da bodo torej tujci in inorodci rezali slovenskemu narodu kruh pravice!

Našo nezadovoljnost s temi imenovanji povečuje še to, da so tisti slovenski uradniki, kateri so zdaj avanzirali, ker jih sodna uprava vsled pomankanja drugih ni mogla prezreti, bili poslani večinoma v Novo mesto, nemški pa v Ljubljano, najbrž tudi zategadelj, da pomnože hirajoči nemški živelj v stolnem mestu, dočim so bili nekateri zaslužni uradniki naravnost preterirani, mej njimi tudi mož, kateri je očetu sedanjega personalnega referenta v pravosodnem ministerstvu dr. Gertscherja delal svoj čas mnogo preglavice.

Še drastičnejše kakor imenovanja pri sodišču, osvetlujejo politične in narodnostne tendence pravosodnega ministra imenovanja pri ljubljanskem drž. pravdn. uradu. Pri tem uradu ni zdaj nobenega Slovenca več, pri tem uradu nastavljeni so sami nemški funkcijonarji in Slovenec je samo tisti, ki kuri peči.

Ne bomo govorili o političnem pomenu teh imenovanj, niti o posameznih imenovancih, saj ne gre za posamezne osebe, ampak za princip. Tudi nečemo raz-

pravljati o delikatnem vprašanju, kako morajo take razmere pri sodišču in pri drž. pravdnistvu uplivati na zaupanje ljudstva v sodno osebje, dovolj je, ako smo povedali, kako so se izvršila imenovanja — besedo imajo zdaj slovenski državni poslanci, o katerih upamo in pričakujemo, da spravijo imenovanja v pravosodju na Slovenskem v parlamentu na razgovor in da grofu Gleispachu na noben način ne dovolijo proračuna.

Politični pregled.

Državni zbor. — Dne 24. septembra sešel se je zopet državni zbor in začel se je zopet prejšnji dirindaj. Nemci nadaljujejo obstrukcijo z vso silo, in pouzročili so s tem tako divje razmere v našem parlamentu, da tacihi nikjer na svetu ni. Doslej ni zbornica prav za prav še nič storila. V prvi seji je bila volitev predsedstva in so bili izvoljeni: predsednikom dr. Kathrein, prvim podpredsednikom Abrahamowicz, drugim podpredsednikom pa dr. Kramar, v zadnji seji pa se je vršila volitev delegata za Kranjsko je bil izvoljen delegat dr. Šušteršič. Poslanci narodne stranke se volitve niso udeležili. Iz Štajerske Koroške in iz Primorja bili so izvoljeni sami nam sovražni delegati. — V četrtek, 30. t. m., začela se je razprava o raznih predlogih nemških obstrukcionistov, naj se ministerstvo obtoži. — Zatrjuje se, da zborovanje parlamenta ne bo dolgo trajalo. Vlada misli neki zaključiti zasedanje, kakor hitro zbornica odobri proračunski provizorij in provizorno podaljšanje pogodbe z Ogrsko.

Dvoboj Badeni-Wolf — V soboto, dne 25. septembra, imel je ministerski predsednik grof Badeni s posl. Wolfom dvoboj, pri katerem je bil ministerski predsednik neznatno ranjen. Wolf je bil ministerskemu predsedniku zaklical Schuft, na kar ga je grof Badeni s cesarjevim privoljenjem pozval na dvoboj. Afëra je z dvobojem poravnana in ne bo imela nikacih političnih posledic.

Vlada in desnica. — Razmerje mej vlado in parlamentarno večino še vedno ni pojasnjeno. Badeni je, ko se je sešel državni zbor, skušal ustanoviti neko srednjo stranko. Lovil je vanjo nemškoliberalne veleposestnike in laške poslance in pogajal se je tudi z obstrukcionisti. Desnica je o pravem času za to izvedela in Badenijevo spletko razdrla. Ministerski predsednik, uvidevši, da njegovi poskusi razdreti večino in sestaviti novo, nimajo uspeha, izjavil je na to, da se hoče definitivno porazumeti z desnico in prosil, naj se skliče ves izvrševalni odbor desnice na posvetovanje. To posvetovanje se je bilo moralo odložiti, ker je bil Badeni v dvoboju z Wolfom ranjen.

— **Socijalni demokratje na Ogrskem** so v nedeljo priredili veliko demonstracijo, s katero so zahtevali uvedbo splošne in jednake volilne pravice. Dotične demonstracije se je udeležilo 30.000 oseb. Na shod sta mislila priti tudi dunajska voditelja socijalnih demokratov Adler in Pernenstofer, toda madjarska policija jih je pognala čez mejo. Ako spravijo socijalni demokratje vprašanje o volilni pravici na Ogrskem na dnevni red, ako izposlušajo premembo volilnega reda, bo to na veliko korist sedaj zatiranih nemadjarskih narodov na Ogerskem, kateri prav vsled sedanjega volilnega reda ne morejo priti do nobene veljave.

Izjemno stanje na Hrvatskem. V nekaterih graničarskih okrajih na Hrvatskem primerili so se veliki izgredi, radi katerih je bil ondu razglašen celo „preki sod“. Vlada je hotela kmetovalcem vzeti neke gozdove in to po krivici. Ljudje so v jezi in obupanju zgrabili za orožje in se spuntali. Ubili so nekaj uradnikov in se uprli vojakom in orož-

nikom, vsled česar se zdaj kruto ž njimi postopa. Da so se spuntali, temu se ni čuditi. Madjaronsko gospodstvo na Hrvatskem je nezaslišano krivično in goni ljudi v obup.

Nemški cesar v Budimpešti. — Oni teden mudil se je cesar Viljem v Budimpešti. Na povabilo našega cesarja udeležil se je bil cesar Viljem velikih vojaških vaj na Ogerskem in potem prišel v stolno mesto z očitnim namenom, da bi se mu tu priredile velike ovacije. Ta namen je cesar dosegel. Madjari so ga sijajno vzprejelo in mu izkazali vse možne časti, vendar nemški cesar z uspehom svojega potovanja ne more biti zadovoljen. Cesar Viljem je pričakoval v Budimpešti tacihi ovacij, da bi jih ves svet smatral za nov dohaz trdnosti in presrečnozi trozveze, tacihi pa ni ućakal.

Nova uredba profesorskih preskušanj. — Naučno ministerstvo je izdalo naredbo, s katero preminja določbe glede profesorskih preskušanj. Po tej novi uredbi se kandidatom preskušnje nekoliko olajšajo, zajedno pa dobe izpraševalne komisije priliko, osvedočiti se bolje o obsežnosti in temeljitosti kandidatovega znanja.

Afera poslanca Szajerja. — Gališki krščansko-socijalni poslanec Szajer je sicer kaj neznaten mož, a vzlic temu se je njegovo ime tekom letošnjega leta že večkrat imenovalo, kakor marsikaterega znamenitega politika. Predno se je sešel državni zbor, je bil Szajer aretovan radi žaljenja veličanstva. To je prouzročilo veliko burjo v parlamentu. Vlada je nekorektno postopala in državni zbor je sklenil, da se mora sodno postopanje proti Szajerju takoj nstaviti, kar se je tudi zgodilo. Meseca junija je bil državni zbor zaključen in ker je v tem prenehala poslanska imuniteta, začelo se je tudi proti Szajerju sodno postopati. Sodišče je Szajerja obsodilo na osem mesecev ječe. S tem je Szajer izgubil mandat. Cesar ga je sicer pomilostil, toda mandat je bil že izgubljen in povrniti ga morejo Szajerju samo volilci. Zdaj pa so se za Szajerja zavzeli tisti pospodje, kateri so ga hoteli prej uničiti, na čelu jim Jaworski, in s pomočjo pravosodnega ministra „raztolmačili“ so pomiloščenje tako, da Szajer vsled obsodbe ni izgubil mandata. Szajer je zopet poslanec in je iz hvaležnosti poljubil Jaworskemu roko. V tem slučaju je predsedstvo poslanske zbornice postopalo povse nekorektno in svojevoljno, kar se nikakor ne da opravičiti.

Stojalowski. — Najodločnejši in najznamenitejši gališki krščansko-socijalni agitator, pater Stojalowski, se je spokoril in ne bo gališkim škofom in žlahčičem več delal preglavice. Kakor znano, je Stojalowski takorekoč izbudil poljskega kmeta iz spanja in če sedi danes v državni zboru več, ljudstvu prijaznih, proti volji vlade, žlahčičev in škofov izvoljenih poslanca, je to uspeh Stojalowskega agitacije. Za to agitacijo so vlada in žlahčiči Stojalowskega grozno preganjali, naposled pa je bil še ekskomuniciran. Stojalowski se je dolgo ustavljal, a naposled so ga le zapustile moči in udal se je, ter prosil odpušćanja, vsled česar je bila ekskomunikacija razveljavljena.

Premembe v italijanskem ministerstvu. — V Rudinijem ministerstvu se je zgodila čudna prememba. Dosedanji naučni minister Gianturco je postal minister pravosodja, grof Condronchi, do sedaj komisar z izrednimi polnomoći za Sicilijo, pa je postal naučni minister. Ta prememba bo dala povod ostrim razpravam v parlamentu, kajti Condronchi se ni nikdar bavil z naućnimi vprašanji in je že prestar, da bi to zdaj začel, sicer pa se je kot komisar v Siciliji tako blamiral, da nima nič ugleda.

Maloruski radikalci. — V Lvovu je bil minolo nedeljo strankarski shod maloruskih radikalcev. Udeležilo se ga je nad 100 zaupnih mož. Na shodu se je povdarjala, da oblastva in žandarmerija povsod zatirajo maloruski živelj. Gališki državni zbor ima izključno poljski znaćaj. Vlada podpira vse, kar je poljsko, z velikimi svotami, za Maloruse pa ne da ničesar. Maloruske kmete preganja tako, da beže v Ameriko. Shod se